

Regelrådet är ett särskilt beslutsorgan inom Tillväxtverket vars ledamöter utses av regeringen. Regelrådet ansvarar för sina egna beslut. Regelrådets uppgifter är att granska och yttra sig över kvaliteten på konsekvensutredningar till författningsförslag som kan få effekter av betydelse för företag.

Arbetsmarknadsdepartementet
103 33 Stockholm

Yttrande över betänkandet Översyn av lex Laval (SOU 2015:83)

Regelrådets ställningstagande

Regelrådet finner att konsekvensutredningen inte uppfyller kraven i 6 och 7 §§ förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning.

Innehållet i förslaget

Utredningen som lämnat betänkandet har haft i uppdrag att göra en översyn av lex Laval. Översynen har lett fram till att förslag om ändringar läggs fram i lagen (1999:678) om utstationering av arbetstagare och i lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet. Det föreslås bl.a. att en utstationerande arbetsgivare på begäran av en arbetsgivarorganisation ska utse en företrädare med behörighet att förhandla om och sluta kollektivavtal. Enligt förslaget ska den utstationerande arbetsgivaren inom tio dagar tillmötesgå begäran och om arbetsgivaren bryter mot skyldigheten ska denne betala skadestånd till den arbetsgivarorganisation som gjort begäran. Vidare föreslås att reglerna om stridsåtgärder enligt lex Laval ändras så att sådana åtgärder alltid är tillåtna för att uppnå ett s.k. utstationeringskollektivavtal med minimivillkor enligt tillämpligt svenskt branschavtal. Med utstationeringskollektivavtal avses ett kollektivavtal som reglerar villkoren för utstationerade arbetstagare. Det föreslås även att Arbetsmiljöverket (AV) ska analysera vilka villkor i centrala kollektivavtal som får krävas med stöd av en stridsåtgärd enligt utstationeringslagen. Detta ska göras när en arbetsgivarorganisation inte redan gjort det eller när det finns skäl för det.

Skälen för Regelrådets ställningstagande

Syftet med förslaget

I det kapitel i betänkandet där förslagets konsekvenser finns beskrivna anges kortfattat vilka syften de olika delarna i förslaget har. T.ex. anges att förslaget om att arbetsgivarorganisationer får vidta stridsåtgärder för att uppnå utstationeringskollektivavtal med en utstationerande arbetsgivare syftar till att skydda utstationerade arbetstagare. Utförligare beskrivningar finns i de avsnitt i betänkandet där förslagen presenteras. Där anges bl.a. att förslaget om skyldigheten för arbetsgivaren att på begäran utse en företrädare med behörighet att förhandla om och sluta kollektivavtal har sin bakgrund i att arbetsgivarorganisationer påtalat att det ibland finns problem med att komma i kontakt med en person som har sådan behörighet. I betänkandet finns även beskrivet att utredningen enligt sina kommittédirektiv ska skärpa utstationeringslagen i och med att lex Laval har brister och inte värnar kollektivavtalens ställning i tillräcklig omfattning.

Regelrådet finner beskrivningen av syftet med förslaget godtagbar.

Alternativa lösningar och effekter av om ingen reglering kommer till stånd

I det kapitel i betänkandet som benämns Konsekvenser anges till de olika delförslagen att alternativa lösningar antingen varit svåra att finna eller att alternativa åtgärder inte uppnår samma effekt beträffande skydd av utstationerade arbetstagare eller värnande av den svenska modellen.

Det är positivt att det i betänkandet finns angivet att utredningen undersökt eller övervägt alternativa lösningar. Att däremot enbart ange att de är svåra att finna eller inte uppnår önskad effekt är inte tillräckligt enligt Regelrådet. Det saknas information om vilka alternativ som övervägts och varför de inte ansetts som lämpliga. Därutöver saknas tydlig redovisning av vilka effekterna blir om ingen reglering kommer till stånd.

Regelrådet finner beskrivningen av alternativa lösningar och effekter om ingen reglering kommer till stånd bristfällig.

Förslagets överensstämmelse med EU-rätten

Enligt vad som framgår i kapitlet Konsekvenser i betänkandet är de förslag som utredningen lägger fram förenliga med EU-rätten och Sveriges internationella åtaganden. För utförligare beskrivningar av denna förenlighet hänvisas till de delar i betänkandet där de olika förslagen presenteras. Där går det att läsa utredningens resonemang om hur förslagen bedöms vara förenliga med bl.a. utstationeringsdirektivet¹, tillämpningsdirektivet² tjänstedirektivet³ och praxis från EU-domstolen.

Regelrådet finner beskrivningen av förslagets överensstämmelse med EU-rätten godtagbar.

Särskild hänsyn till tidpunkt för ikraftträdande och behov av speciella informationsinsatser

Lagändringarnas ikraftträdandedatum föreslås till den 1 januari 2017 och bestämmelserna om att utstationeringskollektivavtal har nya rättsverkningar i förhållande till kollektivavtal i övrigt ska bara tillämpas på kollektivavtal som har slutits efter ikraftträdandet. Några övergångsbestämmelser bedöms av utredningen inte vara nödvändiga. Det framgår inte om det finns behov av informationsinsatser.

Regelrådet finner beskrivningen av särskild hänsyn till tidpunkt för ikraftträdande godtagbar. Regelrådet finner beskrivningen av behov av speciella informationsinsatser bristfällig.

Berörda företag utifrån antal, storlek och bransch

Förslagen i betänkandet anges i kapitlet Konsekvenser beröra utstationerade arbetsgivare som är etablerade inom EES eller Schweiz och de svenska och utländska företag som konkurrerar med dessa arbetsgivare. Utredningen har gjort en kartläggning av de som utstationeras i Sverige och resultatet av kartläggningen redovisas i ett eget kapitel i betänkandet. Där framgår bl.a. att ca 20 000 utstationeringsuppdrag pågick i Sverige under år 2014. Företag i Tyskland och Polen anges stå för ca 35 % av alla anmälda utstationerade arbetstagare år 2014. Det anges vidare att de allra flesta utstationerade arbetar inom byggverksamhet och tillverkning. I byggbranschen fanns under år 2014 drygt 14 000 utstationerade arbetare medan det inom tillverkning fanns drygt 8 000 utstationerade

¹ Europaparlamentets och rådets direktiv 96/71/EG av den 16 december 1996 om utstationering av arbetstagare i samband med tillhandahållande av tjänster

² Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/67/EU av den 15 maj 2014 om tillämpningen av direktiv 96/71/EG om utstationering av arbetstagare i samband med tillhandahållande av tjänster och om ändring av förordning (EU) nr 1024/2012 om administrativt samarbete genom informationssystemet för den inre marknaden (IMI-förordningen)

³ Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/123/EG av den 12 december 2006 om tjänster på den inre marknaden

arbetare under samma tidsperiod. Även datorkonsultverksamhet och kontorstjänster och andra företagstjänster anges som exempel på områden med utstationerad arbetskraft. Det anges vidare att sedan 1 juli 2013 har ca 4 799 företagskonton registrerats i Arbetsmiljöverkets register och däri finns även ca 3 800 unika firmatecknare.

Regelrådet inser att det är svårt att beskriva de företag som berörs av utredningens förslag då det bl.a. rör sig dels om utländska företag och dels om företag i flera olika branscher. Den beskrivning som finns i betänkandet får med hänsyn till det anses vara tillräcklig för att ge en bild över antalet företag som berörs och från vilka branscher de kommer. Att inte storleken på dessa företag är angiven är en brist, men i sammanhanget inte en enligt Regelrådet allvarlig sådan.

Regelrådet finner beskrivningen av berörda företag utifrån antal, storlek och bransch godtagbar.

Påverkan på berörda företags kostnader, tidsåtgång och verksamhet

Administrativa kostnader

De beskrivningar av påverkan på kostnader som kan klassas som administrativa berör endast utstationerande arbetsgivare enligt vad som framgår av kapitlet Konsekvenser i betänkandet. Det anges att kostnaderna för utstationerande arbetsgivare att uppnå ett utstationeringskollektivavtal bedöms bli låga. Vidare anges att en ny skyldighet om att på begäran tillhandahålla viss dokumentation och en översättning kan förväntas öka kostnaderna för utstationerande arbetsgivare. Beträffande skyldigheten att på begäran utse och informera om en behörig företrädare samt att lämna ett svar på önskemålet om kollektivavtal framgår det att detta förväntas öka kostnaderna något för utstationerande arbetsgivare. Denna del av förslaget anges ha utformats så att det ska läggas så liten börda som möjligt på utstationerande arbetsgivare samtidigt som det ökar arbetsgivareorganisationers möjlighet att inleda förhandlingar om kollektivavtal.

Regelrådet anser att de momenten som kan leda till förändringar i kostnader för berörda företag är beskrivna. Dock saknas uppskattningar om förändrad tidsåtgång och kostnadernas storlek angivet i kronor. Istället beskrivs kostnaderna som antingen låga eller bara som ökade. Detta är enligt Regelrådet en brist då det innebär att det inte går att få en uppfattning om storleken på dessa kostnader.

Regelrådet finner beskrivningen av påverkan på berörda företags administrativa kostnader bristfällig.

Andra kostnader

Det framgår av kapitlet Konsekvenser i betänkandet att utstationerande arbetsgivares andra kostnader kan påverkas. Beträffande kostnaderna för anställningsvillkoren anges att dessa inte bedöms öka nämnvärt i förhållande till vad arbetsgivare redan idag är skyldiga att ge de utstationerade arbetstagarna. Kostnaderna för att uppfylla de skyldigheter som enligt lag följer av ett kollektivavtal och de skyldigheter utöver anställningsvillkor som kan följa av ett kollektivavtal anges vara svåra att uppskatta. Detta anges bero på att kostnaderna är beroende av bl.a. kollektivavtalets innehåll och om den kollektivavtalsslutande arbetstagarorganisationen har någon medlem bland de utstationerade arbetstagarna. Ytterligare en påverkan på företagets kostnader är att underlåtenhet att fullgöra de föreslagna skyldigheterna kan leda till allmänt skadestånd.

Regelrådet anser att de momenten som kan leda till förändringar i kostnader för berörda företag är beskrivna. Dock saknas uppskattningar om kostnadernas storlek angivet i kronor. Istället beskrivs kostnaderna som antingen låga eller bara som ökade. Detta är enligt Regelrådet en brist då det innebär att det inte går att få en uppfattning om storleken på dessa kostnader.

Regelrådet finner beskrivningen av påverkan på berörda företags andra kostnader bristfällig.

Påverkan på konkurrensförhållandena för berörda företag

Det som framgår av kapitlet Konsekvenser i betänkandet är att svenska företag bedöms tack vare förslaget få en något förbättrad konkurrensförmåga i förhållande till utstationerande arbetsgivare. Dessa får i sin tur en försämrad konkurrensförmåga.

Den ovan nämnda beskrivningen av hur konkurrensförhållandena påverkas av förslaget är enligt Regelrådet ytterst kortfattad. Regelrådet saknar mer information om skillnaden mellan dagens förhållanden och förslagets effekter och hur dessa påverkar konkurrensen på det sätt som utredningen anger.

Regelrådet finner beskrivningen av påverkan på konkurrensförhållandena för berörda företag bristfällig.

Regleringens påverkan på företagen i andra avseenden

Det anges i kapitlet Konsekvenser i betänkandet att förslaget bedöms leda till att berörda utstationerande arbetsgivare sluter ett utstationeringskollektivavtal när det begärs av en svensk arbetstagarorganisation eller slutar med utstationering i Sverige. Det framgår vidare att antalet stridsåtgärder och deras omfattning bedöms bli ringa eftersom stridsåtgärder antas vara ett tillräckligt effektivt påtryckningsmedel.

Regelrådet finner beskrivningen av regleringens påverkan på företagen i andra avseenden godtagbar.

Särskild hänsyn till små företag vid reglernas utformning

Huruvida behov av någon särskild hänsyn till små företag funnits och om sådan hänsyn tagits vid reglernas utformning framgår inte av betänkandets kapitel Konsekvenser.

Regelrådet anser att det ska framgå om det funnits behov av att ta särskild hänsyn till små företag vid reglernas utformning samt beskrivning om hur dessa behov har kunnat tillmötesgås.

Regelrådet finner beskrivningen av om särskild hänsyn tagits till små företag vid reglernas utformning bristfällig.

Sammantagen bedömning

Ovan har Regelrådet bedömt beskrivningarna av bl.a. syftet, överensstämmelsen med EU-rätten och berörda företag som godtagbara. Samtidigt är beskrivningarna av bl.a. alternativa lösningar, kostnadsförändringarna och påverkan på konkurrensförhållandena bristfälliga. Sammantaget finner Regelrådet att konsekvensutredningen inte uppfyller kraven i 6 och 7 §§ förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning.

Regelrådet behandlade ärendet vid sammanträde den 20 januari 2016.

I beslutet deltog Pernilla Lundqvist, ordförande, Claes Norberg, Yvonne von Friedrichs och Lennart Renbjer.

Ärendet föredrogs av Gustaf Molander.

Pernilla Lundqvist
Ordförande

Gustaf Molander
Föredragande